

8. Udgave (1912), udgivet af Professor ved Leipziguniversitetet Paul Herre, hvis Quellenkunde zur Weltgeschichte tidligere er omtalt i dette Tidsskrift (S. R. III, 87). Den store Forøgelse af Stoffet, som den ny Udgave rummer, viser sig allerede ved, at medens 7. Udg. havde 848 Sider (foruden Registret) og 10382 Titelnre, er Sidetallet nu 979 og Nummerantallet 13380. I langt højere Grad end før er nu ogsaa Indsamlingen af Materialet blevet fordelt paa forskellige Hænder; til 7. Udg. medvirkede kun 5 Historikere, til Sde 42. Alle Forskere har derfor kun Grund til paa ny at hilse Værket som et uundværligt og fortrinligt Hjælpemiddel. Fra dansk Side er der dog ogsaa denne Gang Anledning til at undre sig over, at der ikke er taget tilstrækkeligt Hensyn til vor Litteratur. Man savner f. Eks. Aage Friis' Bernstorfferne i Danmark, hans Udgave af de Bernstorffske Papirer og hans Afhandling her i Tidsskriftet om Holstens Indlemmelse i Danmark 1806, endvidere Neergaards Under Junigrundloven, Wegeners Bog om Augustenborgerne, Mackeprangs om Nord-slesvig og Sønderjydske Aarbøger. A. D. Jørgensens Navn findes slet ikke i Registret.

J. A. F.

Friedrich M. Kircheisen har udgivet 2det Binds 1. Del af sin tidligere her i Tidsskriftet (S. R. II, 110) omtalte *Bibliographie des Napoleonischen Zeitalters* (Berlin, 1912). Denne Del omfatter Skrifter om Napoleon og hans Familie og Begyndelsen af det Afsnit, der skal rumme Titlerne paa Memoirer, Korrespondancer og Biografier. Den fortjener samme Anerkendelse som 1. Bind.

Den udmærkede franske Retshistoriker og Professor ved École des Chartes Paul Viollet har — som Fortsættelse af sit tidligere Værk om Frankrigs politiske og administrative Institutioner i Middelalderen — udgivet: *Le roi et ses ministres pendant les trois derniers siècles de la monarchie* (Paris, 1912). I dette grundlærdede Arbejde behandles med indgaaende Fordybelse i Enkelthederne først Kongerigets og de kongelige Domæners territoriale Udvidelser, derpaa Kongens Stilling under

Synspunkterne af hans Krav paa guddommelig Ret og hans Hævdelse af sin Ret over for Paven og Kejseren, derpaa Centralmyndighedernes Organisation med særligt Hensyn til Kanslerens, Generalkontrollørens og Statssekretærens Myndighed og Hærens og Flaadens Forvaltning samt endelig Provinsintendanterne. Særlig Interesse knytter sig til Undersøgelsen om den gallikanske Deklaration af 1682, om Statssekretærene og om Intendantembedets Udvikling. Hvad man savner er en Drøftelse af Spørgsmaalet om den enevældige Konges Afhængighed af Rigets saakaldte Fundamentallove eller Ubundethed af disse. Men maaske vil Forf. tage dette Problem op til Behandling i det Værk, som han lover som sit næste, og som bl. a. skal skildre Generalstændernes og Parlamenternes Retsforhold, et Værk som man maa imødesee med stor Interesse.

J. A. F.

Det af Prof. Adalbert Wahl længe forberedte Arbejde om Revolutionen og Napoleonstiden er nu fremkommet i Below og Meinecke's Handbuch der mittelalterlichen und neueren Geschichte med Titel: *Geschichte des europäischen Staatensystems im Zeitalter der französischen Revolution und der Freiheitskriege (1789—1815)* (München u. Berlin, 1912). I ringere Grad end man maaske kunde have ventet gaar det ind paa Landenes indre Forhold, og kun som Baggrund mærker man derfor ogsaa den Særopfattelse af Revolutionen, som Forf. i andre Skrifter har gjort sig til Talsmand for (se herom min Bog: Den nyeste Tids Historie I, 2. Udg., 1912, S. 7). Hvad den derimod giver, er en Udsigt over de mellemstatslige Konflikter, baade de diplomatiske og militære. Denne Udsigt fortjener i høj Grad Anerkendelse ved den omfattende Litteraturkendskab, der ligger til Grund for den, den klare Problemstilling og den interessante Vurdering. Jeg skal her ganske kort berøre Forf.'s Opfattelse af nogle Hovedspørgsmaal. Trafalgarlaget staar for ham som det vigtigste og mest afgørende Slag i hele Tidsalderen, fordi det endeligt afsluttede Kampen mellem England og Frankrig om Herredømmet over Havene og drev Napoleon ind paa det for ham selv saa